

Status implementacije izvjestaja i odluka Institucija za ljudska prava i imovinska pitanja uspostavljenih u skladu sa Aneksom 6 i 7 Daytonskog mirovnog sporazuma

Status implementacije izvjestaja i odluka Institucija za ljudska prava i imovinska pitanja uspostavljenih u skladu sa Aneksom 6 i 7 Daytonskog mirovnog sporazuma

Azurirane informacije – 1. novembar 1999. godine

Ovaj dokument je izradjen u namjeri da se citaocu pruzi kraci pregled statusa implementacije izvjestaja i odluka Ombudsmena za BiH, Doma za ljudska prava i Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica.⁽¹⁾ Za detaljnije informacije pogledati relevantne dokumente.

1. Uvod

Aneksom 6 Daytonskog mirovnog sporazuma (GFAP-Opci okvirni sporazum za mir), predvidjene su dvije institucije, i to:

- Ombudsmen za ljudska prava u Bosni i Hercegovini, i
- Dom za ljudska prava u Bosni i Hercegovini.

Obje institucije razmatraju zalbe na povrede ljudskih prava koje je izvrsila bilo koja, odnosno sve tri strane u Aneksu 6: drzava Bosna i Hercegovina (BiH), Republika Srpska (RS) i Federacija Bosne i Hercegovine (Federacija ili FBiH). Evropska konvencija o ljudskim pravima (ECHR) predstavlja primarni instrument koji se koristi u određivanju povreda ljudskih prava, iako se 15 drugih medjunarodnih instrumenata mogu upotrijebiti u istu svrhu. Od podnositelja zalbi se trazi da prije nego što se obrate ovim Institutcijama iskoriste efektivne domace lijekove. Dom je sudsko tijelo koje za svoj model koristi Evropski sud za ljudska prava, i kao takvo donosi konacne i obavezujuce odluke. Ombudsmen za BiH kombinira sudsko utvrđivanje povreda ljudskih prava uz posredovanje u cilju rjesavanja slučajeva koje su podnijeli podnosioci zalbi, te izdaje preporuke kada ustanovi povrede. Ombudsmen za BiH može takođe pokrenuti istrage i to na vlastitu inicijativu i u takvim slučajevima izdati posebne izvjestaje.

Na osnovu Aneksa 7 Daytonskog sporazuma uspostavljena je Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (CRPC). CRPC je nezavisno medjunarodno tijelo ovlasteno da donosi konacne i obavezujuce pravne odluke po zahtjevima za povrat nepokretne imovine u slučajevima gdje podnositelj zahtjeva ne može povratiti u posjed svoju imovinu.

Prema Daytonskom mirovnom sporazumu ⁽²⁾, Madridskoj deklaraciji Vijeca za implementaciju mira ⁽³⁾, postivanje odluka i izvjestaja Institutcija je obaveza i preduvjet za primanje Bosne i Hercegovine u Vijeće Evrope. ⁽⁴⁾

2. Napredak postignut po predmetima do danas

Do kraja septembra 1999. godine Institutcije su registrirale i zavrsile nize navedeni broj predmeta. Brojke u zagradi označavaju povecanje broja predmeta u proteklih sest mjeseci:

Dom za ljudska prava CRPC			Ombudsmen za BiH
Registrirani slucajevi (cca+46.000)	2795 (+907)	3454 (+551)	226.000
Zavrseni slucajevi (cca+23.000)	303 (+126)	1335 (+304)	59.000

*CRPC registrirani i zavrseni slucajevi odnose se na imovinu u vezi s kojom je podnesen zahtjev. Brojke su okvirne.

3. Postivanje i implementacija odluka i izvjestaja

a. Dom za ljudska prava:

Federacija BiH je postigla znacajan progres u oblasti postivanja. Napredak je u određenoj mjeri postignut i u pogledu svih konacnih odluka. Potpuno postivanje je postignuto u sljedecim slucajevima:

- slucajevi smrtne kazne
- slucajevi hapsenja i pritvaranja

Znatno postivanje je postignuto u sljedecim slucajevima:

- slucaj diskriminacije pri zaposljavanju
- slucajevi vojnih stanova
- isplata nadoknada

Civilna stambena pitanja jesu, i najvjerovatnije ce i dalje biti oblast gdje je tesko posticiti postivanje.

Federacija je vrlo blizu savrsenog postivanja privremenih naredbi Doma.

Republika Srpska jos uvijek nije postigla adekvatan napredak u postivanju odluka Doma za ljudska prava. Do postivanja nije doslo u sljedecim slucajevima:

- isplata nadoknada u stambenim pitanjima
- vjerska diskriminacija (Islamska zajednica)
- slučaj nestanka

U sljedećim slučajevima je doslo do djelimičnog postivanja:

- slučajevi povratka u napustene stanove (neprovodjenje sudskih odluka)
- eliminisanje prijetnje deloziranja u slučajevima ugovora "o zakupu"

RS je u dobroj mjeri ispostovala privremene naredbe Doma za ljudska prava.

Država BiH nije imala nijedan konacan slučaj u kojem je trazeno poduzimanje odredjene mјere. Ispostovala je privremenu mjeru u slučaju u kojem je trazeno poboljsanje uvjeta za izbjeglice.

b. **Ombudsmen za BiH:**

Republika Srpska je ostvarila postivanje u slučajevima koji se odnose na:

- smrtnu kaznu
- hapsenje i pritvaranje
- slučaj zaposljavanja
- slobodu izrazavanja
- duzinu građanske parnice (nije u vezi sa imovinom)
- izvršenje naložene delozacije (povrat stanova u posjed)

Republika Srpska je ostvarila djelimično postivanje u sljedećim slučajevima:

- duzina građanske parnice ili upravnog postupka po imovinskim pitanjima
- pravican pretres u krivичnom predmetu
- planovi razvoja-imovinska pitanja

Federacija BiH je ispostovala izvjestaje Ombudsmena za

BiH u vezi sa:

- duzinom gradjanske parnice u predmetima koji nisu vezani za imovinska pitanja
- slucajevima napustenih stanova (potrebna reforma zakonodavstva)

Do djelimičnog postivanja je doslo u slucajevima u vezi sa nize navedenim oblastima, ili su koraci preuzeti ili naznaceni:

- pravo na život/los tretman
- neizvršenje delozacija (povrat kuća i stanova)
- duzina gradjanske parnice u imovinskim pitanjima
- Zakon o penzijama
- vojni stanovi

Država BiH je ispostovala sve odluke u kojima je Ombudsmen za BiH ustanovila povredu ljudskih prava i trazila od države da poduzme mјere po sljedecim pitanjima:

- sloboda izrazavanja, privatnosti i pravo pristupa sudu (u cilju uspostave zajednickih postanskih službi za cijelu BiH, u vezi sa pristupom sudu)
- pitanje napustenih stanova, u koje je država BiH bila djelimično ukljucena
- Brčko (a ne država) je takođe ispostovalo odluku u vezi sa pitanjima iz oblasti zdravstva

c. CRPC

Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbeglica (CRPC) ima ovlastenje prema Aneksu 7 Daytonskog sporazuma da doneće konacne i obavezujuce odluke kojima potvrđuje predratna prava ljudi koji su liseni posjeda. Krajem septembra je CRPC primila ukupno 175.233 zahtjeva koji se odnose na 226.428 imovina. Donosenjem konacnih odluka o zakonitom pravu na imovinu (i privatnu imovinu i stanarska prava), CRPC je nadležnim organima odgovornim za implementaciju Daytonskog sporazuma osigurala sredstva na osnovu kojih

ce oni izvrsiti svoje obaveze. Do sada je CRPC izdala 59.028 konacnih i obavezujucih odluka. Odgovornost za implementaciju odluka koje je donijela CRPC lezi na entitetima i to pod konkretnim uvjetima sadrzanim u Aneksu 7, kao i na nadleznim organima pod entitetskim uputstvima na lokalnom nivou. ⁽⁵⁾

Iako je status CRPC kao tijela koje donosi konacne odluke o imovinskim pitanjima u BiH potvrdjen u domacem zakonodavstvu oba entiteta ⁽⁶⁾, do danas je nivo postivanja ove obaveze, a narocito provodjenja odluka, ocigledno neadekvatan. Iako mali procenat onih koji su dobili konacne i obavezujuce odluke od CRPC zaista i povrate u posjed svoje domove, mnogi od njih i dalje nailaze na prepreke i izostanak saradnje na strani nadleznih organa u svim podrujcima gdje se nalazi njihova imovina.

Slijede neke od glavnih prepreka provodjenju odluka:

1. *Da bi se nosiocu imovinskog prava omogucilo da se vradi u svoje predratno prebivaliste, sadasnji korisnik mora u normalnim okolnostima biti deloziran. Domaci zakon predvidja konkretne rokove za napustanje imovine nakon sto je odluka donesena. U praksi je doslo do svega nekoliko slucajeva delozacije bez obzira da li su one vezane za odluke koje je izdala CRPC ili na odluke koje su donijeli domaci upravni organi. Obicno se nepostojanje alternativnog smjestaja navodi kao razlog za neizdavanje naloga za delozaciju, iako u praksi mnogi korisnici ni nemaju zakonsko pravo na alternativni smjestaj.*
2. *Neki općinski duznosnici, u otvorenom nepostivanju jasnog teksta Aneksa 7 i konacne i obavezujuce prirode odluka, daju savjete osobama kojima su odluke izdate da nisu obavezni da provode CRPC*

odluke.

3. Politicka volja za provodjenjem odluka CRPC i povratka izbjeglica i raseljenih osoba na svoje cesto ne postoji ili je pak nedovoljna. Ova cinjenica je narocito zabrinjavajuca u slucajevima gdje su sadasnji korisnici javni duznosnici.

Odredjeni napredak je postignut uprkos cinjenici da i dalje postoje prepreke provodjenju CRPC odluka. Nekoliko općina u cijeloj BiH i RS-u je pocelo uvidjati evidentnu vrijednost CRPC odluka, iako svega nekolicina općina uvidja izvrsni status tih odluka. U nekoliko proteklih mjeseci podnesen je manji broj izvjestaja o slucajevima gdje duznosnici odbijaju prihvati CRPC odluke. Poboljsanje njihovog kapaciteta u cilju daljeg rada na predmetima na blagovremen i efikasan nacin je od osnovnog znacaja. Dalja obuka o ulozi stambenih ureda u provedbi Aneksa 7 je jednako vazna.

CRPC i dalje podsjeca nadlezne upravne organe na njihove obaveze prema Aneksu 7 i CRPC je pomogla OHR-u u izradi zakona kojim se objasnjavaju odgovornosti upravnih i sudskih duznosnika u pogledu provođenja CRPC odluka. Nacrti zakona se trenutno nalaze pred entitetima, i oba entiteta su indicirala podršku ovim zakonima. Od proglašenja zakona o izvršenju odluka, sto i jeste obaveza prema Aneksu Madridske deklaracije iz decembra 1998. godine Vijeca za implementaciju mira, očekuje se poboljsanje nivoa postivanja CRPC odluka.

1. Izvjestaj podnosi Ured Visokog predstavnika u skladu sa Aneksom 10, član II (1), podstav (a) i (f).
2. Npr. Aneks 6, član 11. (6.), i Aneks 7, član 8.
3. Aneks, poglavljje 2, stav 5.
4. Uvjet 3, objasnjen u dokumentu AS/Pol (1999.) 14 rev.
5. Član VIII Aneksa 7 predviđa da će "strane saradjivati sa Komisijom i da će postivati i provoditi njene odluke brzo i u dobroj vjeri u saradnji sa relevantnim međunarodnim i nevladinim

organizacijama koje su odgovorne za povratak i reintegraciju izbjeglica i raseljenih osoba."

6. Clanom 13. RS Zakona o prestanku primjene Zakona o koristenju napustene imovine; clanom 14. FBiH Zakona o prestanku primjene Zakona o privremeno napustenoj nepokretnoj imovini u vlasnistvu građana; i Zakonom o prestanku primjene Zakona o napustenim stanovima priznaje se i potvrđuje konacna i obavezujuca priroda CRPC odluka.

OHR Human Rights/Rule of Law Department